

LA LUCIDESA DE KANE I OSTERMEIER EN UN MÓN ENCEGAT

Pere Daussà

Sobre Thomas Ostermeier (Soltau, 1968) ja he escrit altres cops en aquesta mateixa revista i ara ho torno a fer amb motiu de l'espectacle *Anéantis*, representat a la Cloïte des Carmes del Festival d'Avinyó d'enguany. Es tracta d'una controvertida obra de Sarah Kane (1971-1999) esperada amb gran expectació, ja que quan va ser estrenada fa deu anys al Royal Court Theatre fou qualificada per la premsa londinenca com una peça obscena i escandalosa. Narra la relació entre un periodista madur i una jove que es retroben alguns anys més tard en un hotel de Leeds al West Yorkshire. Ambdós recorden el temps passat i la seva romàntica relació, però, aquesta vegada, enmig d'un conflicte bèl·lic que s'està desenvolupant a la ciutat, a les portes del seu hotel, i que malgrat que ells l'intenten obviar, destrueix les seves vides.

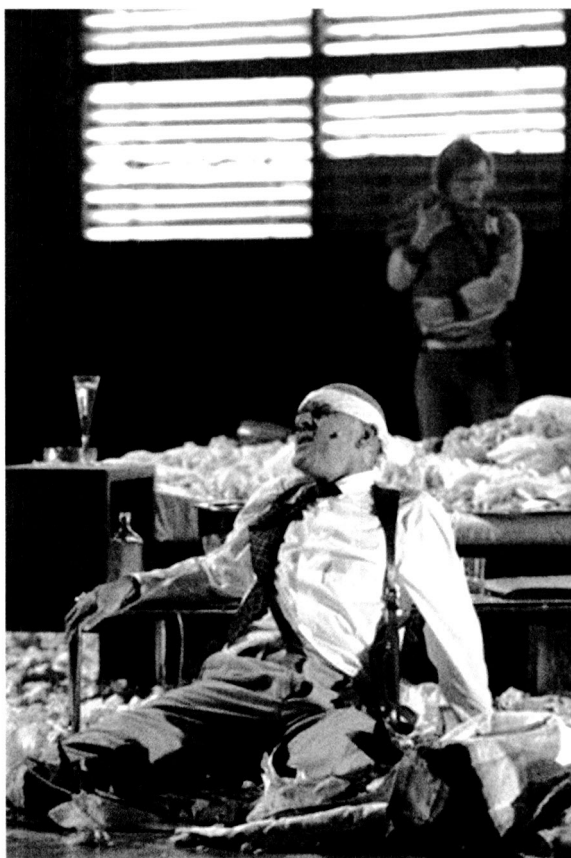
L'autora explica que la seva obra parla d'una història d'amor ubicada al nord d'Anglaterra, però en una situació real de violència semblant a la que s'està vivint en altres continents del món actual. A l'autora, li interessen aquells drames interns dels conflictes que no ens arriben i que deixen una petjada dramàtica en el futur i en la vida dels protagonistes. Sarah Kane no té cap intenció, amb aquesta tragèdia, de cercar la provocació banal i l'escàndol dels quals se la va acusar, sinó la voluntat que la societat anglesa prengui consciència i reflexioni sobre l'augment de la violència en l'esfera política i privada i de la greu situació actual que ja no permet viure d'esquena al que està passant. Una violència que arriba segmentada via satèl·lit amb imatges triades i que sovint no respon a la magnitud de la tragèdia. Les notícies que sobre un conflicte greu s'emeten des de la televisió barrejades amb anuncis són com una momentània descàrrega elèctrica, i no dóna temps a reflexionar sobre allò que s'està emetent. El temps i l'espai del teatre, segons Kane, sí que ho permeten.

En el primer acte, amb el retrobament de tots dos amants en un hotel, amb el fons musical de «Je t'aime moi non plus», de Gainsbourg, l'enamoradís periodista d'altre temps és ara un patètic i agressiu personatge malalt de càncer de pulmó que ha de sobreviure agafat a una bombolla d'oxigen, i l'adolescent del passat és ara una jove envellida per la guerra. L'acció comença amb la jove obligada a masturbar el periodista i l'escena acaba amb la violació de la noia. El retrobament em va fer recordar el de Dirk Bogarde i Charlotte Rampling en la pel·lícula *Il portiere di notte*, de Liliana Cavani.

En el segon acte, en el moment en què la noia fuig, irromp en l'habitació un personatge brutal. Mercenari de la guerra que els envolta, armat fins a les dents, redueix el periodista lligant-lo de mans. S'inicia una llarga conversa farcida de complicitats entre tots dos que pretén justificar allò que la vida els ha obligat a fer en contra de la seva voluntat. Aquesta situació dramàtica quasi

ratlla l'absurd. Una gran explosió destrueix l'habitació de l'hotel i la realitat torna al primer pla recordant al soldat que no es pot permetre cap feblesa i que ha de ser conseqüent amb la seva malaltissa obligació d'humiliar l'enemic. Com altres cops ha fet, sodomitza el presoner, li treu el ulls i se'ls menja. Aquesta vegada, però, ha arribat al límit de les seves forces i amb un tràgic crit es dispara un tret a la boca i cau mort damunt el periodista.

En el tercer acte, la noia apareix entre les runes de l'habitació amb una moribunda criatura amb bolquers que una dona embogida li ha donat al carrer. El periodista li demana ajuda i aliments. El pobre nen és mort i la noia se'n va. Passen els dies i l'home afamat comença a devorar els ulls de la criatura. Apareix la noia que dóna menjar i beure al periodista, que jeu a terra des-honrat, cec i demanant-li neguitós una pistola per treure's la vida. La jove, implacable davant la

*Anéantis, de Thomas Ostermeier, representada a la
Cloître des Carmes del Festival d'Avinyó el 2005.
(Christophe Raynaud le Sage)*

seva petició, no li fa cas i sembla que gaudeix veient-lo d'aquesta manera. «Merde!», crida l'home finalment. Un «Merde!» que no té res a veure amb el d'Ubu. O potser sí?

El conflicte tràgic d'aquesta peça, i de la seva escenificació, comporta un gran risc per a un director d'escena. Segons en quines mans caigui, pot esdevenir una tragicomèdia o un drama insuportable. Ostermeier, fidel a un text sòlidament construït amb una primera part molt realista i la resta amb uns continguts d'absurd, en els moments de violència i sexualitat ha portat la situació al límit sense caure en l'escàndol o el grotesc. Aquesta ha estat la saviesa del director. Els dos moments més delicats de l'obra, la violació de la jove i la del periodista, es mostren de manera que no fereixen la sensibilitat de l'espectador. La primera es fa quan la noia està adormida, i la segona després d'una conversa en què el periodista accepta el seu destí amb resignació. Situacions fora de la realitat que ajuden a treure tot allò que podria provocar fins i tot la rialla del públic, però que d'aquesta manera ens arriben de manera subtil i sense escarafalls.

De la mateixa manera, les escenes de canibalisme es resolen amb una gran prudència: la que pateix el periodista es fa darrere les runes, i la de l'infant té lloc sota terra. Tot s'insinua. Ni una sola taca de sang. En aquest espectacle tot és ferotge, però artísticament correcte. L'escàndol de l'obra de Kane i el rebuig per part d'un sector del públic ens arriba pel contingut del text —no pas per la forma—, un text intel·ligent que posa metafòricament en evidència una part de la societat benestant occidental que s'entesta a continuar engegada davant l'horror d'un món que ja no és com ells voldrien i que continua amb la seva falsa ceguesa ignorant un canvi irreversible i necessari.

El treball dels actors, Ulrich Mühe en el paper del periodista, Katharina Schüttler en el paper de la jove, i Thomas Thieme en el del soldat, habituals de la Schaubühne de Berlín, és d'una correcció envejable que demostra l'alt nivell de coneixement de les seves energies i del control dels seus estats anímics, que posen conjuntament al servei dels personatges i les accions dramàtiques. Una actuació magistral que només es pot aconseguir en companyies estables com aquesta. Semblantment al rigor de la companyia de l'Stary Teatre de Cracòvia que vaig veure al Festival Grec d'enguany amb l'espectacle *Els germans Karamàzov*.

L'admiració que tinc pel jove director alemany i el seguiment que faig quan puc del seu treball aquesta vegada m'ha costat un bon ensurt. Acabat l'espectacle, quan baixava les grades cap a la sortida, un mal pas em va fer caure sobre les cames, que em varen quedar per uns moments immobilitzades. Un cop a l'ambulància que m'havia de portar a l'hospital, i mentre esperàvem no sé quin tràmit per sortir, es va apropar Thomas Ostermeier interessat per l'espectador que havia pres mal. Una extravagant manera aquesta de conèixer personalment el meu admirat director! Li vaig comentar el meu fervor per la seva obra (no fos cas que pensés que a resultes del contingut d'*Anéantis* em trobava en aquell estat), i d'on era i que viatjava amb els companys del Teatre Lliure, cosa que li va fer molta il·lusió; va mostrar el desig de tornar-nos a veure, quan estigués recuperat i en unes altres circumstàncies, perquè al setembre ve a Barcelona per presentar el seu espectacle *Der Würgeenge*.